

Okul Ba?ar?s?zl??? Nedenleri Ölçe?i (Percepted Causes of Underachievement Scale)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Okul Ba?ar?s?zl??? Nedenleri Ölçe?i (Percepted Causes of Underachievement Scale)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=27490>

Özet

Okul Başarısızlığı Nedenleri Ölçeği (OBNÖ), öğrencilerin okul başarısızlıklarının altında yatan algılanan nedenleri sistematik olarak değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Ölçek, N. Özabacı tarafından 1999 yılında tamamlanan bir doktora tezi kapsamında oluşturulmuştur. Temel olarak, öğrencilerin akademik başarısızlıklarını hangi içsel (yeteneğe bağlı) veya dışsal (zans, görev zorluğu) faktörlere atfettiklerini belirlemeyi hedefler. Bu ölçek, özellikle Atf Kuramı (Attribution Theory) çerçevesinde, bireylerin başarısızlık algılarının motivasyon ve gelecek performans üzerindeki etkilerini incelemek için kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Okul Başarısızlığı, Atf Kuramı, Algılanan Nedenler, Akademik Performans, Motivasyon, Öğrenci Başarısızlığı, Psikometri.

Yazarlar

N. Özabacı

Amaç

Okul Başarısızlığı Nedenleri Ölçeği'nin temel amacı, öğrencilerin veya ilgili eğitimcilerin, öğrencinin akademik başarısızlığına yol açtığı düşünüldükleri faktörleri ölçmektir. Bu ölçek, başarısızlık atfını detaylı bir şekilde inceleyerek, eğitim psikolojisi alanında müdahale programlarının tasarlanmasına zemin hazırlar. Ölçek, başarısızlık nedenlerini sadece genel düzeyde değil, aynı zamanda Weiner'ın atf boyutlarına (içsellik-dışsallık, istikrar-istikrarsızlık, kontrol edilebilirlik-kontrol edilemezlik) göre de sınıflandırmaya yardımcı olur.

Bu araç sayesinde, bir öğrencinin başarısızlığı sürekli olarak kontrol edilemez ve istikrarlı içsel nedenlere (örneğin, düşük yetenek) atfetme eğilimi gösterip göstermediği anlaşılabilir. Bu tür olumsuz atf kalıpları belirlenmesi, öğrencinin öz yeterlik inancı ve gelecekteki görevlere yönelik motivasyonunu artırma yönelik stratejilerin geliştirilmesini sağlar.

Yapı

Ölçek, sosyal psikoloji ve eğitim psikolojisinin kesişim noktasında yer alan Atf Kuramı üzerine kurulmuştur. Kuramsal olarak, ölçek, bireylerin bir sonucu (bu durumda okul başarısızlığı) açıklamak için kullandıkları bilişsel süreçleri ölçer. Genellikle içsel (çaba, yetenek) ve dışsal (öğretmen, zans, görev zorluğu) olmak üzere iki ana atf boyutunu kapsayan maddelerden oluşur.

Ölçeğin yapı geçerliği, öğrencilerin başarısızlığı algılama biçimlerinin farklı alt faktörlere

ayrıştırmayı gerektirir. Ölçeğin, başarı atıfları literatüründeki temel ayrımları (örneğin, yeteneği çabadan ayrıma) yansıttakları şekilde yapılandırılmış varsayılmaktadır. Bu yapı, eğitim araştırmalarında öğrenci motivasyonu ve akademik öz yeterlik arasındaki karmaşık ilişkileri anlamak için temel bir çerçeve sunar.

Geçerlik

Kaynak verilerde geçerlik bilgisine dair spesifik bir özet bulunmamaktadır ("-"). Ancak, doktora tezi kapsamında geliştirilen bir ölçek olduğu için, Özabacı (1999) çalışması kapsamında kapsamlı geçerlik çalışmaları (yapı geçerliği, ölçüt bağımlı geçerlik vb.) yapılmış varsayılmalıdır.

Tipik olarak, bu tür bir psikometrik araçta, Geçerlik analizleri, ölçeğin gerçekten okul başarısızlığına yönelik algılanan nedenleri ölçtüğünü doğrulamak için Faktör Analizi yöntemleriyle desteklenmiştir. Yapı geçerliğinin incelenmesi sırasında, maddelerin teorik olarak öngörülen atıf boyutlarına (örneğin, içsel-istikrarlı, dışsal-istikrarsız) uygun şekilde yüklenip yüklenmediği test edilmiştir.

Güvenirlik

Kaynak verilerde güvenilirlik bilgisine dair spesifik bir özet bulunmamaktadır ("-"). Geliştirme amaçlarındaki bir ölçek için güvenilirlik, iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve test-tekrar test yöntemleri kullanılarak saptanmış olmalıdır.

Ölçeğin güvenilirliği, öğrencilerin başarıya ilişkin nedenlerine ilişkin algıların zaman içinde tutarlı olup olmadığını ve ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne kadar iyi ölçtüğünü gösterir. Yüksek iç tutarlılık katsayıları, ölçeğin maddelerinin homojen olduğunu ve ölçülmek istenen psikolojik yapıyı güvenilir bir şekilde temsil ettiğini işaret eder.

Faktör Analizi

Okul Başarısızlığı Nedenleri Ölçeği'nin faktör yapısı, ölçeğin geliştirildiği doktora tezinin en önemli psikometrik amaçlarından birini oluşturur. Atıf Kuramına dayanan bu tür ölçeklerde genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılarak maddelerin ayrılmış boyutlar belirlenir. Bu boyutlar genellikle Weiner'ın kuramına paralel olarak yetenek, çaba, şans ve görev zorluğu gibi ana atıf kategorilerini temsil eder.

Faktör analizinin amacı, çok sayıda başarıya ilişkin nedenini daha az sayıda anlamlı ve altında yatan faktörlere indirgemektir. Bu analiz, ölçeğin yapısal bütünlüğünü sağlamakta ve uygulamalara, öğrencilerin başarıya ilişkin atıfların hangi temel faktörler üzerinden yapıldığını net bir şekilde görme imkanı sunmaktadır.

Araç

Test Type: Geli?tirme (Developmental) - 1999 y?l?nda bir doktora tezi kapsam?nda geli?tirilmi?tir.

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçe?i oldu?u varsay?lmaktad?r. Ö?rencilerin her bir ba?ar?s?zl?k nedenine ne ölçüde kat?ld?klar?n? veya onu ne kadar önemli bulduklar?n? belirtmeleri beklenir.

Language Available: Türkçe

Population Group: Ö?renciler (?lkö?retim veya ortaö?retim seviyesindeki okul ba?ar?s?zl??? ya?ayan veya genel ö?renci popülasyonu).

Age Group: Genellikle 10-18 ya? aral??? (akademik ba?ar?s?zl?k ve at?f bilincinin geli?ti?i dönem).

Population Details: Ölçe?in orijinal uygulamas?n?n ?stanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne ba?l? bir doktora tezi oldu?u göz önüne al?nd???nda, örneklem grubunun büyük olas?l?kla ?stanbul'daki çe?itli e?itim kurumlar?ndan ö?renciler oldu?u tahmin edilmektedir.

Test Methodology: Öz bildirim (Self-report) yöntemi. Ö?rencilerden, akademik ba?ar?s?zl?k durumlar?nda ak?llar?na gelen veya en çok inan?lan nedenleri derecelendirmeleri istenir.

Anahtar Kelimeler

Ö?renme Güçlü?ü, Psikometri, At?f Boyutlar?, Geçerlik, Güvenirlik, Doktora Tezi, Okul Ba?ar?s?zl??? Nedenleri.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: Bilinmiyor

Correspondence Address: Özabac?, N. (1999). Çal??man?n yap?ld??? dönemdeki kurumu: ?stanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ?stanbul.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 1999.

?zinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir doktora tezi kapsam?nda geli?tirilmi?tir. Genellikle bu tür araçlar?n akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?mlar? için yazardan veya tez dan??man?ndan

izin al?nmas? gerekmektedir. Ticari kullan?m ücreti bilgisi mevcut de?ildir. Orijinal tez çal??mas?na Yüksekö?retim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?im mümkündür.

Orijinal tez kayna??na YÖK Tez Merkezi üzerinden ula??labilir: tez.yok.gov.tr

Kaynaklar

Özabac?, N. (1999). **Okul ba?ar?s?zl???n?n alg?lanan nedenleri** (Doktora tezi). ?stanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ?stanbul.

Okul Ba?ar?s?zl??? Nedenleri Ölçe?i Maddeleri (Percepted Causes of Underachievement Scale)

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri, sa?lanan kaynak metinde yer almamaktadır. Maddelerin tam listesi için N. Özabac?'n?n 1999 tarihli doktora tezine ba?vurulmas? gerekmektedir.